

ZPRÁVY Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Spotrebiteľský kódex – áno alebo nie?

Marek Maslák*

V dňoch 31. mája a 1. júna 2018 sa v priestoroch Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia „Zásady európskeho súkromného práva v aplikačnej praxi“ na tému „Spotrebiteľský kódex: áno či nie?“ Hlavným cieľom konferencie bolo odpovedať na otázku, či je problematiku ochrany spotrebiteľa, resp. jej časť vhodné zaradiť do základného predpisu súkromného práva (občianskeho zákonníka) alebo je skôr namieste vytvorenie osobitného kódexu (spotrebiteľského kódexu).

Usporiadateľmi tejto konferencie boli Ústav štátu a práva Akadémie vied ČR, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave,¹ Právnická fakulta Masarykovej univerzity v Brne, ako aj Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Program konferencie bol bohatý, jej účastníkmi boli predstavitelia tak právnej teórie, ako aj právnej praxe, a to z rôznych štátov, čo prinieslo viaceré pohľady či skúsenosti vo vzťahu k základnej otázke konferencie.

Možno povedať, že ochrana spotrebiteľa ako slabšej strany je jedným z *mainstreamov* práva EÚ *de lege lata*. Oblasť ochrany spotrebiteľa na úrovni EÚ je charakteristická roztrieštenosťou právnej úpravy,² ako aj dynamikou³ a kazuistickosťou tejto úpravy. Ako na konferencii uviedol prof. JUDr. Jan Kysela, Ph.D., DSc. z Univerzity Karlovej v Prahe, na jednej strane je právo EÚ charakteristické vysokou mierou dynamiky a na druhej strane je právny štát charakteristický predvídateľnosťou a istotou, čo v určitej miere stojí

* JUDr. Marek Maslák, Ph.D., Katedra občianskeho a obchodného práva, Právnická fakulta, Trnavská univerzita v Trnave, Trnava / Department of Civil and Commercial Law, Faculty of Law, Trnava University in Trnava, Trnava, Slovak Republic / E-mail: marek.maslak@truni.sk

1 V rámci grantu APVV-14-0061 s názvom „Rozširovanie sociálnej funkcie slovenského súkromného práva pri uplatňovaní zásad európskeho práva“.

2 O tejto roztrieštenosti svedčí aj rozoberaná úprava v článku JURČOVÁ, Monika, Marianna NOVOTNÁ, Zuzana ADAMOVIČOVÁ a Róbert DOBROVODSKÝ. Kúpne zmluvy uzatvárané on-line a kúpa digitálneho obsahu – úvahy o novej regulácii. *Právny obzor*, 2017, roč. 100, č. 2, s. 143–161.

3 Známy je výrok Micklitz, ktorý uvádza, že BGB je ako „*ťažký tanker, ktorý je spôsobilý meniť smer len v obmedzenom rozsahu a potrebuje čas na každú zmenu smeru*“, a to na rozdiel od noriem na ochranu spotrebiteľa, ktoré sa zdajú byť skôr ako „*plachetnice, ktoré môžu ľahko a rýchlo meniť smer, ale zároveň sú vystavené vetru a počasiu – rozumej politickým prúdom – v oveľa vyššej miere*.“ MICKLITZ, Hans-Wolfgang (preklad JURČOVÁ, Monika). Potrebujú spotrebiteľia a obchodníci novú architektúru spotrebiteľského práva?: podnet na zamyslenie. *Právny obzor*, 2015, roč. 98, č. 3, s. 285.

proti sebe. Pokiaľ ide o kazuistickosť, prof. Kysela sa vyjadril, že miera regulácie smerníc je čoraz detailnejšia, z čoho vyplýva, že ich implementácia (vzhlľadom na nimi dosahovaný cieľ) čoraz viac ustupuje do úzadia. Na uvedené nadviazal prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš z Ústavu štátu a práva Akadémie vied ČR, ktorý uviedol, že čím je právo rigidnejšie a kazuistickejšie, tým viac je ohrozené jeho dodržiavanie.

Prof. Dr. Dr. h. c. Fryderyk Zoll z *Universität Osnabrück* na konferencii polemizoval o zmysle spotrebiteľského kódexu, pretože neverí v pretrvávanie konceptu spotrebiteľa (veď ešte ani nevieme, kto je vlastne spotrebiteľom). Inšpiratívne boli a sú jeho úvahy, resp. otázky, keď sa pýtal, o čo ide v prípade spotrebiteľského kódexu – naozaj ide o kódex alebo ide len o kompiláciu? Ako vážne berieme občiansky zákonník, ak obchodnoprávne, ako aj spotrebiteľské záležitosti budú mimo neho? Prof. Dr. Hans Schulte-Nölke z *Universität Osnabrück* poukázal na náročnosť kodifikácie spotrebiteľského práva, a to jednak pre to, že právo EÚ sa nezaobera otázkou systematiky súkromnoprávnej úpravy, ako aj z dôvodu nového digitálneho veku prinášajúceho so sebou nové výzvy. Práve nad tým, či je v súčasnej dobe prevratných zmien spojených s nástupom priemyselnej revolúcie 4.0 a rapídny rozmachom digitálnej éry vhodný čas na kodifikáciu, sa v rámci diskusie zamýšľala doc. JUDr. Monika Jurčová, PhD. z Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Na druhej strane, prof. Twigg-Flesner z *University of Warwick* uviedol, že čas na kodifikáciu nikdy nie je a nebude ideálny, v každom období sa dejú zmeny.

Čo sa týka skúsenosti krajín so spotrebiteľským kódexom, MMag. Verena Cap z rakúskeho ministerstva spravodlivosti ozrejmla, že v Rakúsku je problematika ochrany spotrebiteľa obsiahnutá tak v ABGB, ako aj osobitnom zákone týkajúcom sa ochrany spotrebiteľov, ktorý je všeobecnejšieho charakteru (spotrebiteľskom kódexe), a napokon niektoré otázky sú uvedené v špeciálnych osobitných právnych predpisoch. Do osobitných právnych predpisov boli zakomponované tie oblasti, ktoré boli v smerniciach upravené príliš detailne, prípadne boli upravené na princípe maximálnej harmonizácie, a tak umožňovali menšiu mieru flexibility pre národného zákonodarcu. MMag. Verena Cap uviedla, že výhody spotrebiteľského kódexu spočívajú v zabránení fragmentácie práva, normy sú transparentnejšie a ich aplikácia je jednoduchšia pre adresátov. Prof. Christian Twigg-Flesner z *University of Warwick* uviedol, že ani *Consumer Rights Act* v Spojenom kráľovstve z roku 2015 nedokázal poňať všetky otázky spadajúce pod spotrebiteľské právo a niektoré otázky ochrany spotrebiteľa sú upravené v osobitných predpisoch. Kodifikácia nie je myšlienka vlastná právu Spojeného kráľovstva, skôr konsolidácia môže zlepšiť spotrebiteľské právo, aby bolo transparentnejšie a prístupnejšie. Dr. Juliette Sénéchal z *Université de Lille 2* poukázala na to, že vo Francúzsku je pomerne pozitívna skúsenosť so spotrebiteľským kódexom, no zároveň poukázala na jeho zmenu z roku 2016, ktorá sa týkala najmä štruktúry predpisu s cieľom, aby bola úprava zrozumiteľnejšia a jednoduchšia pre jej adresátov.

Pokiaľ ide o české právne prostredie, prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš a doc. JUDr. Markéta Selucká, Ph.D., dekanka Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne, na konferencii jednoznačne vystupovali proti prijatiu prípadného spotrebiteľského kódexu v ČR. Prof. Eliáš vyjadril rozčarovanie nad tým, že po pár rokoch od prijatia nového českého občanského zákoníku, do ktorého bola čiastočne začlenená aj problematika ochrany spotrebiteľa, sa v ČR hovorí o potrebe kodifikácie spotrebiteľského práva do osobitného kódexu. Doc. Selucká upozornila na to, že adresáti noriem sa ešte ani nestihli prispôbiť novému základnému predpisu súkromného práva. Zároveň na základe historických skúseností s výkladovým problémami, ktoré vyvstávali z dôvodu existencie Občianskeho zákonníka a Obchodného zákonníka, nepovažuje za vhodné upraviť normy spotrebiteľského práva v spotrebiteľskom kódexe. Hoci spotrebiteľský kódex vyvoláva dojem, že bude komplexne upravovať ochranu spotrebiteľa, v skutočnosti to tak nikdy nebude. Doc. Selucká tiež upozornila na problém vymožitelnosti práv spotrebiteľov a na dôležitosť zakotvenia kolektívnych žalôb a inštitútu spotrebiteľského arbitra do právneho poriadku. Na druhej strane JUDr. Věra Knoblochová, Ph.D. z Ministerstva průmyslu a obchodu ČR obhajovala myšlienku spotrebiteľského kódexu v ČR,⁴ hoci poukázala na to, že nie všetky otázky týkajúce sa ochrany spotrebiteľa majú byť v pripravovanom spotrebiteľskom kódexe (niektoré oblasti budú v osobitných predpisoch, ako napríklad úprava hromadných žalôb). Cieľom tohto pripravovaného kódexu má byť zvýšenie doterajšej ochrany spotrebiteľa, a zároveň vytvorenie prehľadnej a zrozumiteľnej úpravy pre spotrebiteľov.

Čo sa týka otázky spotrebiteľského kódexu v SR, Mgr. Veronika Virághová z Ministerstva hospodárstva SR ozrejmla dôvody vypracovania Návrhu Legislatívneho zámeru Spotrebiteľského zákonníka zo strany Ministerstva hospodárstva SR.⁵ Mgr. Virághová poukázala jednak na to, že nová rekodifikačná komisia v rámci prác na novom občianskom zákoníku pôvodne uvítala prijatie spotrebiteľského kódexu,⁶ a jednak na to, že zámer vytvoriť spotrebiteľský kódex je súčasťou Stratégie spotrebiteľskej politiky na roky 2014 až 2020.⁷ V súčasnosti je stav taký, že sa očakáva, ako budú pokračovať

4 Návrh vecného zámeru nového zákona o ochrane spotrebiteľa bol schválený uznesením vlády ČR č. 653 zo dňa 18. septembra 2017. Paragrafové znenie má byť predložené vláde ČR do 30. júna 2019. Znenie tohto návrhu vecného zámeru je dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAL6C4B2S>

5 *Návrh Legislatívneho zámeru Spotrebiteľského zákonníka*. Dostupné z: <https://www.najpravo.sk/clanky/pripravuje-sa-novy-kodex-spotrebitelesky-zakonnik.html>

6 Hoci autor tejto správy poukazuje na to, že v zápisnici zo zasadnutia predsedníctva Komisie pre rekodifikáciu súkromného práva (za spoluúčasti vtedajšej ministerky spravodlivosti a predstaviteľov koalíčných politických strán) zo dňa 20. apríla 2017 nájdeme (s. 10), že novopripravovaný občiansky zákonník „*bude integrovať všetky súkromnoprávne prvky ochrany spotrebiteľa*“. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Nase-služby/Nase-projekty/Obciansky-zakonnik/Obciansky-zakonnik.aspx>

7 Návrh Stratégie spotrebiteľskej politiky Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020 schválený uznesením vlády SR č. 502/2014. Dostupné z: http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-168345?prefixFile=m_ alebo https://www.mhsr.sk/uploads/files/j7uFbSII.pdf

práce na novom občianskom zákonníku. Mgr. Virághová uviedla, že v pripravovanom spotrebiteľskom kódexe by nemala byť úprava *timesharingu*, zájazdov, reklamy ani oblast' sektorových predpisov (dodávka vody, elektriny a pod.).

Možno teda uviesť, že najrozšírenejšia cesta, ktorú krajiny EÚ zvolili, je práve úprava spotrebiteľského práva v určitom všeobecnejšom zákone (spotrebiteľskom kódexe), no zároveň sa väčšina účastníkov konferencie zhodla, že spotrebiteľské právo je tak širokou a dynamickou oblast'ou, že len veľmi ťažko možno očakávať, že jeden predpis ju upraví komplexne. Vo vzťahu k ČR zazneli na konferencii výrazné pochybnosti o vhodnosti prijatia spotrebiteľského kódexu z dôvodu krátkej účinnosti nového občianskeho zákoníku. Pokiaľ ide o SR, cesta prijatia spotrebiteľského kódexu je zatiaľ veľmi zahmlená. Účastníci konferencie sa však zhodli, že viac ako o to, či je problematika ochrany spotrebiteľa v občianskom zákonníku alebo v osobitnom kódexe, ide o to, aby táto problematika bola kvalitne spracovaná.